

MĂRTURII PRIVIND ACTIVITATEA ORGANIZAȚIEI P.C.R. DIN JUDEȚUL DÎMBOVIȚA ÎN ANII ILEGALITĂȚII

ION TOACA

Pentru a întări influența partidului în rândurile muncitorilor și țăranilor din Dîmbovița, Comitetul Regional P.C.R. Prahova (în a cărui rază de activitate intra și județul Dîmbovița) crează la sfîrșitul anului 1933, un comitet local la Tîrgoviște, care a îndrumat activitatea comuniștilor din oraș și din localitățile învecinate¹. Gruparea celulelor P.C.R. din Tîrgoviște, și împrejurimi și îndrumarea lor directă de către un comitet local a constituit un important succes în lupta dusă de partid pentru atragerea muncitorilor pe făgașul luptelor revoluționare. Scurt timp după crearea comitetului local, activitatea acestuia s-a făcut simțită în regiunea petroliferă și în mai multe localități din Dîmbovița. Sub influența comuniștilor se desfășoară și greva celor 600 de muncitori de la depozitul de fermentare a tutunului C.A.M. din Găiești, declarată în septembrie 1933, în semn de protest împotriva scăderii salariilor și a concedierii unor muncitori². Greviștii au determinat pe conducătorii depozitului să le promită satisfacerea revendicărilor lor.

Membrii organizației P.C.R. au răspîndit în județ o serie de manifeste editate de C.C. al P.C.R., contribuind astfel la educarea maseilor în spirit revoluționar. În anul 1933, de pildă, la Tîrgoviște și în localitățile din jur au fost difuzate: „Buletinul C.C. al P.C.R.” nr. 11 din 1933, hotărîrile ședințelor plenare ale C.C. al P.C.R. din 1933, ziarul „Scînteia” și alte materiale tipărite de partidul comunist. Organele de poliție din Tîrgoviște menționează că comuniștii din Tîrgoviște au răspîndit manifeste referitoare la importanța zilei de 1 august „în localitățile: Tîrgoviște, Pucioasa, Vulcana, Sotînga și Doicești...”³

Pentru a cuprinde mai bine munca politică și organizatorică în rîndul maselor muncitoare din județul Dîmbovița, la sfîrșitul anului

¹ Despre crearea și activitatea comitetului local și apoi a celui județean, ne-au relatat și T. Bortoi, P. Iubu, I. Cocev, D. Ionescu, G. Popescu, Gh. Dumitrache, Șt. Georgescu și alții.

² Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 40205/2021, vol. 8, f. 293.

³ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 33693, f. 62.

1934, comitetul local al P.C.R. din Tirgoviște a fost transformat în comitet județean.

Ca urmare a activității desfășurate de comitetul județean al P.C.R., în scurt timp au fost create celule de partid într-o serie de localități urbane și sate din cuprinsul județului. Astfel, între anii 1934—1938 au fost organizate celule ale Partidului Comunist Român în orașul Tirgoviște și în comunele Valea-Voievozilor, Răzvadul-de-Sus, Răzvadul-de-Jos, Gura-Ocniței, Ocnița, Săcuieni, Riul-Alb, Ulmi, Găiești și Bilciurești. Celulele de partid au fost organizate la Arsenalul armatei din Tirgoviște, precum și în rindurile muncitorilor petrolisti care lucrau la societățile petroliere „Astra română“, „I.R.D.P.“, „Creditul minier“ și „Prahova“.

În afară de organizarea celulelor P.C.R. în localitățile menționate mai sus, comitetul județean avea legătura cu câte unul sau doi locuitori — membrii sau simpatizanți ai partidului — din localitățile: Adîncea, Văcărești, Bucșani, Fînta, Odobești, Diaconești, Pucioasa, Glodeni, Lăculețe, Bezdead, Rafinăria Doicești, Brănești, Moreni, Valea-Lungă, Virfuri, Săbiești, Ghimpați, Ghergani, Răcari, Titu, Colacu, Spicrețeni, Suța, Vîforita și Șotinga.

Din studierea documentelor de arhivă, cit și din relatările mai multor militanți ai partidului care au desfășurat activitate în județul Dimbovița în timpul regimului burghezo-moșieresc, rezultă că structura organizatorică pe care o avea organizația județeană a P.C.R. în acea perioadă corespundea atât cu sarcinile cit și cu condițiile de muncă în care erau obligați să activeze comuniștii în acei ani. Comitetele județean al P.C.R. Dimbovița, care primea ajutor și îndrumare atât de la Comitetul regional Prahova, cit și de la Comitetul Central al partidului, se baza în anii 1934—1938 pe un activ de peste 50 de persoane, provenite din rindurile muncitorilor (care dețineau majoritatea) țărănilor, micilor meseriași și al intelectualilor.

Printre vechii membri de partid care au desfășurat activitate în județul Dimbovița se numără : Nicolae Poplacă, Tănase Borțoi, Rodica Borțoi, Ilie Cocev, Gheorghe Iubu, Petre Iubu, Ion Dascălu, Maria Dascălu, Gh. Popescu, Nicolae Gabrielescu, Vasile Toboșaru, Iosif Tolmaci, Ion Leu, Ion Bănulescu, Ion Rădulescu, Constantin Sandu, Alexandru Mănoiu, Dumitru Rădulescu, Gh. Duran, Damian Ionescu, Radu Bănescu, Gheorghe Dumitrache, Gheorghe Duvalmă, Petrică Radu, Vladimir Tarnovschi, Manole Mărculescu, Gheorghe Bădoiu, Constantin Constantin, Ion Luță, Ion Banu, Ion Brutus, Ion Stănescu, Alexandru Stănescu, Valerian Bucur, Ion Bunescu, Ștefan Georgescu, Victoria Georgescu și mulți alții. Aceștia își desfășurau activitatea atât în celulele de partid existente în localitățile menționate mai sus, cit și în diferite sate, avînd contact cu numeroși muncitori înaintați și simpatizanți ai partidului. Prin ei, organizația de partid avea o puternică

influență în rîndurile maselor largi de muncitori din principalele întreprinderi industriale, și menținea o strînsă legătură cu majoritatea satelor din județul Dîmbovița.

Pentru cuprinderea muncii politice ce se desfășura cu perseverență, fiecare membru al comitetului județean Dîmbovița din care au făcut parte (în diferite perioade) tovarășii: Tănese Borțoi (care a avut mult timp funcția de secretar), Ilie Cocev (care a îndeplinit funcția de secretar în diferite perioade), Vasile Toboșaru, Nicolae Poplacă, Alexandru Stănescu, Georgescu Ștefan, Petre Iubu, Iosif Tolmaci și alții⁴, răspundea de o localitate sau un grup de sate în care existau celule sau simpatizanți ai partidului. Influența comuniștilor era mai puternică în rîndurile muncitorilor din schelele petroliere, din orașul Tîrgoviște, precum și în fostele plăși: Găiești, Ghergani, Titu și Bilciu-rești.

Cu privire la difuzarea publicațiilor de partid în județul Dîmbovița, menționăm faptul că, în noaptea de 5 spre 6 noiembrie 1934, au fost răspîndite manifeste pe strada Cetății și în piața orașului Tîrgoviște. Manifestele au fost citite de numeroși muncitori din Tîrgoviște, precum și de locuitorii satelor învecinate aflați în dimineața aceea în piața orașului. Manifeste cu conținut asemănător au fost răspîndite și în mai multe localități din județ ca: Valea-Voievozilor, Răzvad, Gura-Ocnitei, Săcuieni, Viforita ș.a.⁵ Manifestele erau semnate de Comitetul regional Prahova al Partidului Comunist Român și chemau masele exploatate și asuprite din centrele petroliere din Prahova și Dîmbovița să lupte în front unic împotriva exploatării capitaliste și a pericolului fascist.

O largă acțiune de răspîndire a manifestelor și a literaturii de partid a desfășurat Comitetul județean al PCR Dîmbovița cu ocazia zilei de 1 Mai 1935. Astfel de manifeste au fost împrăștiate și printre țărani din comunele Priscaca, Dragomirești, Voinești etc. Tot în anul 1935, la sfîrșitul lunii octombrie, în comuna Boteni au fost lipite pe gardurile unor locuitori mai multe manifeste semnate de C.C. al P.C.R., prin care se îndemna țărani să lupte alături de muncitori pentru pămînt și o viață mai bună⁶.

În afară de manifeste, au fost răspîndite și popularizate în județul Dîmbovița și o serie de broșuri editate de C.C. al P.C.R. sau de Comitetul regional Prahova. Una din aceste broșuri, care demasca in-

⁴ Pînă în prezent nu dispunem de documente din care să rezulte cu claritate componența — nominală — a Comitetului județean al P.C.R. Dîmbovița și sarcinile îndeplinite de fiecare membru al comitetului în diferite perioade; din această cauză cele menționate mai sus au fost consemnate pe baza relatărilor făcute de mai mulți membri vechi ai partidului ce au activat în Dîmbovița și nu este exclus ca unele date să nu corespundă întocmai.

⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., idem, f. 9—12 și dos. nr. 2991.

⁶ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 39530—9, f. 335—363; dos. 33341—3980, f. 5; dos. 5549—16, f. 1—4; ziarul „Curentul” din 31 octombrie 1935.

tensificarea exploatării capitaliste în întreprinderile petroliere, a fost difuzată în anul 1935 printre muncitorii din schelele Gura-Ocniței, Ochiuri, Moreni, Răzvad, Viforita, precum și în localitățile Tîrgoviște, Valea-Voievozilor, Aninoasa, Ulmi etc.⁷

În anii ilegalității o circulație largă au avut în rîndurile comunistilor și ale simpatizanților din județul Dimbovița și unele organe de presă editate de P.C.R. ca „Scînteia“, „Cazarma“, precum și „Scînteia Prahovei“ — organul Comitetului regional Prahova al P.C.R. În paginile „Scînteii Prahovei“ au fost publicate o serie de articole privind munca de partid desfășurată de Comitetul județean al P.C.R. Dimbovița, lupta muncitorilor și țăranilor din județ și se lua apărarea acestora împotriva exploatării capitaliste⁸. Astfel, într-un articol publicat în ziarul „Scînteia Prahovei“ din 20 mai 1935, se protesta energic împotriva amendării a 42 muncitori petroliști de la societatea „Concordia“ din Gura-Ocniței. De asemenea, tot în același număr al ziarului, în articolul intitulat „Din satul Bucșani-Dimbovița“, se demascau fărâdelegile comise de autoritățile administrative din acea comună, iar țăranii erau îndemnați să aleagă un comitet larg de acțiune format din elementele cele mai cinstitute. Acest comitet, se spunea în articolul susmenționat, „trebuie să organizeze intruniri și discuții asupra nevoilor și păsurilor pe care le au țăranii, să organizeze lupta țăranilor pentru cucerirea cererilor drepte“. Tot în același articol se spunea: „*Țărani cinștiți și hotărîți. intrați în partidul comunist, formați în satul vostru o celulă puternică de partid care să fie mereu trează conștiința țăranilor din Bucșani, să-i organizeze și să-i conducă în lupta zilnică împotriva exploatării burghezo-moșierești*“⁹.

Au fost răspîndite manifeste cu conținut revoluționar, precum și ziarul „Cazarma“, și în curtea Școlii de ofițeri de cavalerie și în cea a Regimentului 22 Infanterie din Tîrgoviște, prin care era demascat regimul aspru aplicat soldaților¹⁰.

În condițiile grele ale muncii ilegale s-au folosit cele mai diverse forme și metode pentru difuzarea materialelor propagandistice ale P.C.R. Astfel, unul din locurile mai importante unde membrii de partid din județul Dimbovița țineau ședințe sau se întâlneau cu legăturile superioare pe linie de partid, pentru a primi materiale propagandistice și instrucțiuni, se afla în apropierea unei păduri de lîngă comunele Gura-Ocniței și Răzvadul-de-Sus în punctul numit „La Vii“¹¹.

Înfruntînd teroarea dezlănțuită împotriva lor, membrii de partid din județul Dimbovița au reușit să țină permanent legătura cu Comi-

⁷ Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., cota Ab XIX, inv. 3, p. 13—23, 29—30.

⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. 2976, p. 3.

⁹ „Scînteia Prahovei“, anul II, nr. 6, din 20 mai 1935.

¹⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 739 și ziarul „Cazarma“, anul IV, nr. 2, din aprilie 1934.

¹¹ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 33341—3080, f. 3 și 17.

tetul regional Prahova care le trimitea material de partid și le dădea îndrumări asupra organizării și desfășurării muncii. Acest fapt rezultă și dintr-un raport adresat forurilor superioare, în februarie 1936, de către organele siguranței din Tîrgoviște, în care se menționa că „*în regiunea petrolieră Gura-Ocniței, limitrofă cu regiunea petrolieră Moreni — Prahova, cum și în comunele limitrofe cu orașul Tîrgoviște, se face o intensă propagandă de către membrii care activează în organizațiile comuniste de pe teritoriul județului Prahova, avînd legături la Tîrgoviște...*”¹².

Ca urmare a înrăutățirii condițiilor de viață și a activității depuse de partid, de demascare a exploatării capitaliste, muncitorii devin tot mai combativi și mai hotărîți în luptă. În octombrie 1936, bunăoară, muncitorii de la societatea „Astra română” se ridică la luptă pentru mărirea salariilor. În acest scop, cei 50 de muncitori de la atelierul electric declară grevă, care a durat 3—4 ore. Pentru a împiedica prelungirea acesteia, patronii au fost nevoiți să majoreze salariile muncitorilor cu 10%. Succesul grevei de la atelierul electric a stimulat lupta tuturor petroliștilor din Dîmbovița. Deoarece se prevedea declanșarea unei greve de mari proporții, conducerea celorlalte societăți au fost nevoite să mărească salariile muncitorilor de la diferite ateliere și instalații pentru extracție.

Cu toate măsurile represive luate împotriva lor de către organele siguranței, comuniștii au acordat o deosebită atenție tineretului muncitor, atragerii acestuia în organizațiile U.T.C. În anii 1934—1936, au activat în U.T.C. mai mulți tineri din localitățile Tîrgoviște, Răzvad, Ulmi, Gura-Ocniței, Ocnița, Colanul, Teiș, Lazuri și Arsenalul armatei din Tîrgoviște. U.T.C.-iștii din județul Dîmbovița participau la răspîndirea manifestelor și broșurilor cu conținut revoluționar, demascau activitatea organizațiilor fasciste și mobilizau tinerii muncitori la lupta pentru salarii mai bune, pentru respectarea orelor de muncă, desființarea bătăii ucenicilor etc.¹³.

Un sprijin substanțial în activitatea desfășurată în anii ilegalității au primit organizația de partid și cea de U.T.C. din județul Dîmbovița din partea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, militant de seamă al Partidului Comunist Român. Înfruntînd condițiile grele de teroare impuse de regimul burghezo-moșieresc, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care se ocupa din partea conducerii centrale și de îndrumarea organizațiilor revoluționare din județul Dîmbovița, caracteristic stilului său de muncă s-a deplasat de mai multe ori la Tîrgoviște, precum și în localitățile Ulmi, Valea-Voievozilor, Răzvad etc., unde exista un număr important de muncitori încadrați în partid și U.T.C. Pe baza cunoașterii concrete a situației din aceste organizații, a concluziilor desprinse din discuțiile purtate cu comuniștii, uteciștii și munci-

¹² Ibidem.

¹³ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 739/1.

torii înaintați din acest județ, se stabileau sarcinile ce reveneau comitetului județean și se indicau membrilor din comitet metodele cele mai eficace pentru întărirea organizației și creșterea influenței comuniștilor în mase¹⁴. Amintindu-și despre această perioadă, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la 23 iulie 1969, cu prilejul vizitei sale în municipiul Tîrgoviște și județul Dimbovița: „Cunosc municipiul și județul dumneavoastră din anul 1935. Mă leagă multe amintiri de aceste locuri, de activitatea desfășurată aici în condițiile ilegalității pentru apărarea intereselor oamenilor muncii. Nu departe de aici am fost arestat de siguranță. Desigur amintirile pot fi plăcute sau neplăcute. Păstrez o amintire plăcută despre oamenii minunați pe care i-am întâlnit pe aceste meleaguri. Și atunci, în anii ilegalității, am simțit în rîndul muncitorilor, țăranilor, oamenilor muncii de pe aceste meleaguri același sprijin, aceeași hotărîre de a urma politica comuniștilor, de a face totul pentru triumful socialismului în țara noastră”¹⁵. Arestarea de către organele siguranței a tovarășului Nicolae Ceaușescu, precum și a unor membri ai organizațiilor P.C.R. și U.T.C. din acest județ, s-a produs în anul 1936, în comuna Ulmi, în vecinătatea orașului Tîrgoviște¹⁶, toți cei arestați fiind trimiși în fața Consiliului de Război al Corpului 5 Armată — Brașov.

În timpul cercetărilor, cit și la proces comunistii și uteciștii au avut o atitudine dirză. Ei au condamnat politica reacționară, antipopulară, dusă de clasele exploatoare, transformînd procesul în adevărată tribună de demascare a regimului burghezo moșieresc și a pericolului fascist, de mobilizare a poporului în lupta pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, a integrității teritoriale, independenței și suveranității patriei. Martorii citați la proces (peste 100 de persoane) și solidaritatea muncitorilor din Brașov (unde se judeca procesul) cu cei arestați au contribuit la lărgirea opiniei antifasciste în România, la demascarea regimului de teroare burghezo-moșieresc. Masele muncitoare au protestat și împotriva sentinței pronunțate la 29 mai 1936 de către Consiliul de Război al Corpului 5 Armată — Brașov împotriva militanților comuniști¹⁷. Măsurile drastice luate de autoritățile burghezo-moșierești (arestări, schingiurii, condamnări) nu au putut însă abate organizațiile revoluționare din Dimbovița de la lupta dreaptă și dirză condusă de partid.

În acțiunile duse împotriva pericolului fascist, comunistii au atras și o serie de tineri intelectuali. Organele siguranței din Tîrgoviște informau forurile superioare că în luna octombrie 1935 s-a constituit la Tîrgoviște comitetul local al Frontului Democratic Studentesc, com-

¹⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 741, f. 11.

¹⁵ „Scinteia”, din 23 iulie 1969, p. 3.

¹⁶ Arhiva C.C. al P.C.R., ibidem.

¹⁷ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 33341—3980, f. 2—8.

pus din mai mulți tineri studenți¹⁸. Se sublinia că acest comitet intenționa să tipărească un manifest care să cheme tinerii studenți din județul Dimbovița la luptă pentru cîștigarea de libertăți democratice. Menționăm și faptul că în anul 1936 sînt anchetați o serie de tineri intelectuali care îndemnaseră pe profesorii de la Liceul din Nucet să citească publicațiile sovietice, cît și ziarele democratice ce apăreau în țară¹⁹.

Comitetul județean al P.C.R. Dimbovița s-a preocupat intens și de îndrumarea organizației „Ajutorul Roșu”, în activitatea căreia a fost atras un număr însemnat de muncitori, funcționari și mici meseriași. Membrii „Ajutorului Roșu” au participat și la răspîndirea manifestelor care chemau la ajutorare și solidaritate cu luptătorii antifasciști aflați în închisori și lagăre, între care manifestul „Chemarea celor închiși”, tipărit în decembrie 1933 de către C.C. al Ajutorului Roșu din România și răspîndit în noaptea de 23—24 ianuarie 1934 pe străzile orașului Tîrgoviște și în comunele din împrejurimi. Prin răspîndirea de manifeste și broșuri²⁰, cît și prin munca de lămurire de la om la om, membrii organizației „Ajutorul Roșu” din județul Dimbovița arătau maselor largi de muncitori, țărani și intelectuali cauza dreaptă pentru care luptau comuniștii, chemindu-le la acțiuni hotărîte pentru eliberarea deținuților politici. Organizația „Ajutorul Roșu” din Tîrgoviște a mobilizat muncitorii, țăranii, funcționarii și micii meseriași în acțiunile de strîngere a obiectelor destinate ajutorării deținuților politici. Familiile muncitorilor confecționau mănuși, ciorapi, flanele, cămăși și alte obiecte necesare celor închiși, iar țăranii donau alimentate. În ajutorarea deținuților politici au contribuit și o serie de intelectuali și mici meseriași din Tîrgoviște. Obiectele și medicamentele procurate de organizația „Ajutorul Roșu” din județul Dimbovița erau trimise deținuților politici din închisorile Doftana, Caransebeș, Văcărești și Dumbrăveni²¹.

În scopul lărgirii luptei antifasciste, comitetul județean, aplicînd în practică hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din ianuarie 1936, de împletire a luptei ilegale cu cea legală, crează o serie de organizații largi de masă, în jurul cărora s-au grupat muncitorii, țăranii, micii meseriași și intelectuali și a atras în acțiunile duse împotriva politicii de fascizare a țării o parte a membrilor organizației partidului radical-țărănist (iunianist) Munca dusă de comuniști în rîndurile organizațiilor P.N.Ț. a dat unele rezultate pozitive. Astfel, în ziua alegerilor generale din decembrie 1937, țăranii din satele vecine cu orașul Pucioasa s-au prezentat la vot în mod organizat, dejucînd astfel planurile liberalilor care acționau pentru a împiedica masele populare să voteze pe

¹⁸ Idem, dos. nr. 3537, f. 7.

¹⁹ Idem, dos. nr. 740.

²⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 737, 742 și 33/25.

²¹ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. 39547—38, f. 1—9.

acei candidați care se pronunțau într-o măsură sau alta pentru apărarea libertăților democratice. Alegerile de la Pucioasa au constituit o înfringere nu numai a liberalilor, conduși de industriașul Nicolae Rizeșcu, dar și a cuziștilor, reprezentați de fratele acestuia, Mircea Rizeșcu. În plasa Ghergani, la o mare adunare organizată de P.N.Ț. în ajunul alegerilor, la care au participat aproape 6.000 de țărani, a luat cuvântul și un membru al organizației P.C.R. din localitate. El a chemat masele la luptă împotriva elementelor fasciste și a sprijinitorilor acestora. La adunare s-a citit și o declarație a Uniunii Democratice, creată în 1937 în urma desființării Blocului Democratic. Datorită muncii duse de comuniști în rîndurile maselor țărănești din Ghergani, forțele democratice au obținut succese importante. Încă în ajunul alegerilor, locuitorii din satele Săbiești și Colacu au huiduit și au aruncat cu pietre într-un grup de elemente fasciste ce mărșăluiau prin sat. În ziua alegerilor din decembrie 1937, țărani din comunele Colacu, Ghimpați, Săbiești, Răcari, Bălănești etc. s-au prezentat în număr mare la vot, făcînd inofensive cetele de huligani plătiți de reprezentanții partidului liberal. Majoritatea locuitorilor din aceste comune, sub influența forțelor democratice, au respins candidaturile liberalilor și cuziștilor, dînd voturile lor acelor candidați, care se pronunțau cit de cit pentru apărarea democrației.

Comitetul județean al P.C.R. Dimbovița a folosit cu succes asociația sportivă „Avîntul Muncitoresc — Tîrgoviște”, din conducerea căreia făceau parte și membri ai organizației P.C.R. din Tîrgoviște. Deplasările echipei de fotbal în diferite localități din județ erau folosite de membrii partidului comunist pentru a lua legătura cu organizațiile de partid din localitățile respective, cărora le dădeau indicații și le transmiteau materiale de partid. Ședințele periodice ale asociației sportive prilejuiau, de asemenea, întîlniri ale membrilor de partid și discutarea unor probleme ale muncii desfășurate de P.C.R.

În anii 1938—1940, Comitetul județean al P.C.R. Dimbovița și-a concentrat activitatea îndeosebi în rîndurile muncitorilor cuprinși în bresle. Referitor la activitatea desfășurată în bresle, organele siguranței din Tîrgoviște menționează într-o notă din 29 octombrie 1939 că membrii organizațiilor P.C.R. răspindeau manifeste, prin care imprimau activității breslelor un conținut revoluționar²². În același timp, comuniștii care erau mai puțin cunoscuți de organele represive „*au reușit să ocupe locuri în comitetele de conducere a cîtorva bresle*” din județul Dimbovița. Ca urmare a acestei activități, în unele localități ca de exemplu, la Gura-Ocniței, breslele „Chimic-electricitate” și „Metalurgie” se unesc și luptă împreună pînă la interzicerea organizațiilor

²² Arhiva C.C. al P.C.R., dos nr. 742 ; La congresul breslelor din București (sfîrșitul lunii aprilie 1939) a participat și un delegat al breslelor din Dimbovița, care era membru al P.C.R.

muncitorești, (septembrie 1940). În rindurile muncitorilor din aceste bresle au fost răspândite manifeste și broșuri editate de P.C.R., care, așa cum menționează o notă a siguranței „se dau de la om la om, iar aceștia le citesc și le comentează cu mult interes”²³.

În activitatea sa de zi cu zi, Comitetul județean din Dîmbovița a primit din partea C.C. al P.C.R. și a Comitetului regional P.C.R. Prahova un sprijin substanțial. În acest scop, Comitetul Central a trimis la Tirgoviște numeroase materiale de propagandă, precum și instructori cu experiență, printre care se numără și Constantin David. În anul 1939, în condiții de ilegalitate, Constantin David a vorbit în fața membrilor celulei P.C.R. de la Arsenalul Armatei și a membrilor Comitetului județean Dîmbovița. El a arătat care erau sarcinile comuniștilor din județ în perioada respectivă și cum trebuiau să ducă ei lupta împotriva politicii de fascizare susținută de vîrfurile cele mai reacționare ale claselor dominante, folosind în acest scop și posibilitățile de activitate în cadrul breslelor.

O particularitate a muncii desfășurate în anul 1940 de către organizația partidului din Dîmbovița constă în aceea că aceasta a continuat să activeze în cadrul breslelor și după ce în primăvara anului 1940 C.C. al P.C.R., în mod inadecvat, dăduse cuvînt de ordine comuniștilor să iasă din acestea pe motiv că erau create de burghezie. Continuîndu-și activitatea în cadrul breslelor, organizația P.C.R. din Tirgoviște a hotărît să imprime un caracter combativ sărbătoririi zilei de 1 Mai 1940. În această zi, peste 100 de muncitori, mobilizați de comuniști, s-au adunat în sediul breslelor din localitate și, împreună cu familiile lor, au mers încolonați pînă la locul unde urma să se desfășoare serbarea cîmpenească. Trecerea coloanei muncitorilor pe străzile principale ale orașului a constituit o vie manifestare pentru apărarea drepturilor democratice ale maselor muncitoare. În timpul serbării, comuniștii, în jurul cărora se adunaseră mai mulți muncitori, au vorbit despre importanța zilei de 1 Mai, despre necesitatea unirii tuturor celor ce muncesc în lupta contra exploatării și a pericolului fascist.

Acționînd în bresle și în afara acestora, comuniștii din Dîmbovița au stat în fruntea acțiunilor muncitorești, pentru mărirea salariilor și împiedicarea concedierii muncitorilor. În 1940, de pildă, cînd conducerea Arsenalului armatei din Tirgoviște a dispus concedierea a circa 300 de muncitori, pe motiv că nu aveau fonduri a le plăti salariile, membrii celulei P.C.R. au inițiat formarea unei delegații care a mers la comandantul Arsenalului. Unul din muncitorii comuniști a vorbit în fața directorului, în numele tuturor muncitorilor și a protes-

²³ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 39522—4, f. 28.

tat împotriva măsurii de concediere a salariaților. În urma acestei acțiuni, conducerea Arsenalului a fost nevoită să anuleze hotărîrea luată.

În anul 1940, în industria petrolieră, au avut loc unele frămîntări și chiar acțiuni greviste, la care au participat muncitorii de la societățile „Prahova“, „Sondrum“, „Creditul minier“ și „I.R.D.P.“ Petroliștii cereau mărirea salariilor și îmbunătățirea condițiilor de viață. În urma unei greve de scurtă durată a muncitorilor de la societatea „Prahova“, direcția societății, cît și conducătorii Camerei de muncă, au fost determinați să promită rezolvarea cererilor formulate de salariați. În același an, petroliștii de la societatea „Astra română“ înaintează un memoriu Ministerului Muncii, prin care cereau mărirea salariului. Ca urmare, Ministrul Muncii a venit la fața locului și a făcut cîteva promisiuni care pînă la urmă nu au fost realizate, ci au fost urmate de luarea unor noi măsuri represive.

În anul 1941, organele siguranței din acest județ, cercetează și înaintează Curtii Marțiale un număr mare de muncitori, tineri și intelectuali²⁴, pe motiv că cereau mărirea salariilor și condiții mai bune de viață. Printre cei trimiși în fața instanțelor de judecată se numără și un grup de muncitori din Tirgoviște și din comunele Valea-Lungă și Gura Ocnitei, precum și cîteva țărani din comuna Săcuieni și un sergent din Detașamentul de muncă din Găiești²⁵. În comuna Valea-Voievozilor, organele siguranței urmăreau îndeaproape cinci membri ai organizației P.C.R. din localitate care țineau legătura cu comuniștii din orașul Tirgoviște²⁶.

Sub îndrumarea comuniștilor, în anii războiului antisovietic au avut loc în diferite întreprinderi din județ o serie de manifestări împotriva hitleriștilor și a războiului purtat de aceștia. Astfel, în toamna anului 1941, muncitorii de la Arsenalul armatei din Tirgoviște refuzau să lucreze peste orele de program, iar dacă erau totuși forțați rebutau piesele, sabotau producția. În acest scop, menționăm scoaterea din funcțiune a unei „mașini de grosime“, care se folosea la confecționarea părților de lemn ale armelor și a lăzilor pentru obuze, confecționarea unor lăzi de ambalaj neconforme cu dimensiunile cerute, pentru ca armele ambalate să se defecteze în timpul transportului lor spre front, rebutarea a sute de închizătoare de tun etc.

În societatea petroliferă „Astra română“ din Răzvad, muncitorii au defectat un transformator electric de mare putere, a cărui reparație

²⁴ În anii 1934—1941 au fost inscenate peste 20 de procese, la care au fost condamnați mai mulți membri ai organizațiilor revoluționare din Dimbovița.

²⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 2977, 29729'2, 743 și 744, P. I. și II.

²⁶ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 9522-4, f. 28.

a durat două săptămîni, și un motor electric care acționa pompele. La atelierele centrale ale societății „Prahova“, la stațiile de compresoare și dezbenzinări aparținînd societăților „I.R.D.P.“, „Creditul minier“, „Astra română“, „Columbia“ și altele, muncitorii au produs numeroase defectiuni și au scos din funcțiune pe timp îndelungat mai multe instalații.

În septembrie 1941, au fost cercetați mai mulți muncitori de la atelierele centrale „Unirea“ din Gura-Ocniței, pentru că sabotaseră producția și îndemnaseră pe tovarășii lor de muncă să lupte pentru mărirea salariilor. Un strungar rupsesese un burghiu care costa 75000 de lei, iar așa cum rezultă dintr-o notă a siguranței, *„înainte cu trei săptămîni a defectat șurubul mamă de la strung din același atelier“*²⁷

În anul 1942, o mare acțiune de sabotare a producției de război are loc la Arsenal. În legătură cu acest fapt, organele represive din localitate consemnau în raportul lor din 12 iunie 1942 că *„Arsenalul de la Tîrgoviște a fost incendiat“*²⁸.

Ostilitatea populației din Dîmbovița față de regimul militarofascist și ocupația străină era deosebit de puternică. La accentuarea nemulțumirilor populare contribuia și lipsa de produse alimentare, și în special a porumbului, care crease o stare de spirit foarte agitată. În legătură cu acest fapt, în raportul nr. 469044 din 8 iulie 1942 al Comandamentului 5 Teritorial se spune: *„Am văzut în orașul Tîrgoviște și prin comunele acestui județ, șiruri întregi de femei și copii care umblă după porumb, deoarece nu au ce să mînce, mor de foame. Pe la unitățile armatei se duc femei și copii care cerșesc să li se dea o bucată de pîine sau un kilogram de mălai.. Dacă autoritățile superioare nu iau măsuri din timp... sîntem expuși ca într-o zi să ne găsim în fața unei nemulțumiri care, din cauza foamei, să se dea la acte care ar periclita siguranța statului“*²⁹.

Tot în anul 1942, în luna aprilie, este cercetat de organele siguranței și trimis în fața Curtii Martiale din Ploiești un agent de pe moșia Mihăescu din comuna Sălcuța, județul Dîmbovița, pentru că explicase celorlalți argați că în U.R.S.S. oamenii muncii se bucură de condiții de muncă și de viață cu totul diferite celor din România. El afirmase că acolo țaranii nu sînt exploatați de moșieri, iar dacă va fi încorporat și trimis pe front, el se va alătura trupelor sovietice³⁰.

²⁷ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 51791, f. 2 și 6.

²⁸ Fototeca Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., cota nr. 10832.

²⁹ Idem, cota nr. 10363.

³⁰ Arhiva C.C. al P.C.R., dos. nr. 745, f. 7.

În anii următori a continuat să crească ura maselor largi populare din Dimbovița împotriva dictaturii militaro-fasciste și a jugului hitlerist. În fruntea acțiunilor muncitorești și țărănești pentru obținerea unor condiții de viață mai bune au stat în permanență comuniștii care, prin munca de lămurire de la om la om, cât și prin răspîndirea și popularizarea literaturii de partid, au educat în spirit revoluționar numeroși muncitori și țărani din județul Dimbovița. Aceștia au devenit luptători dîrzi, plini de abnegație, acționînd sub conducerea P.C.R., pentru înlăptuirea insurecției naționale antifasciste din august 1944, care a deschis o eră nouă în istoria multiseculară a poporului român, marcînd începutul revoluției populare în țara noastră.